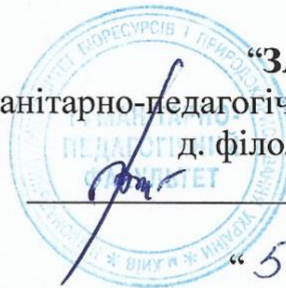

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
д. філолог. н., професор
В.Д. Шинкарук

“ 5 ” червня 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри педагогіки

Протокол № 22 від « 04 » червня 2020 р.

Завідувач кафедри

 Р.В. Сопівник

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітня програма «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»

Факультет Гуманітарно-педагогічний

Розробник:

д. пед. н., доцент Кучай О. В.

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	Магістр (другий)	
Галузь знань	«Освіта/ Педагогіка»	
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»	
Освітньо-професійна програма	«Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота)	немає	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1-й рік навчання	
Семестр	1	1, 2
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	4 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	108 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	2 год.	
самостійної роботи студента –	6 год.	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» є надання аспірантам необхідного обсягу знань у галузі наукових досліджень, підготовка їх до самостійного виконання наукової роботи, ознайомлення з формами звітів, методикою підготовки повідомлень, доповідей, наукових статей, кандидатських дисертацій.

Завдання навчальної дисципліни полягає у висвітленні теоретичних положень, питань методології, технології та організації науково дослідницької діяльності; тобто формуванні теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного, кваліфікованого проведення наукових досліджень аспірантами, як у процесі навчання у вузі, так і на практиці.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ:

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тема лекційного заняття 1. НАУКА ЯК ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Наука як система знань, соціальний інститут та дослідницька діяльність.

Особливості наукової діяльності та наукового знання. Проблема розвитку науки, ідея наукового прогресу. Науки гуманітарні і природничі: методологічні відмінності.

Ідеали і норми наукового дослідження – складова системи засад науки. Наукова картина світу як складова засад наукового дослідження. Місце філософії в системі засад науки. Історична зміна системи засад науки як зміна типів наукової раціональності.

Наукова революція як зміна парадигм. (Т. Кун). Глобальні наукові революції як зміна типів наукової раціональності (В.С. Стьопін). Класичний, некласичний та постнекласичний типи наукової раціональності.

Тема лекційного заняття 2. МЕТОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ.

Поняття наукового методу. Метод, методологія, методика, техніка. Основні методи наукового дослідження: емпіричні, теоретичні, загальнонаукові. Роль експерименту, індукції та дедукції у методологічному розвитку науки.

Багаторівневість методології науки. Різноманітність конкретно-наукових методологій. Норми наукового дослідження як методологічні принципи.

Загальнонаукові методологічні принципи та їх зміна протягом розвитку науки. Вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні принципи. Вимога перевірюваності або принцип спостережуваності. Вимога максимальної загальності теорії або її пояснювальної сили. Вимога передбачувальності сили теорії. Вимога принципової простоти теорії. Невдача програми пошуків універсальної методології.

Специфіка методів та методології дослідження живого. Живі організми як складні відкриті системи.

Суспільні науки: від наслідування природознавства до суперечок про специфіку. Методи гуманітарних досліджень. Аналіз документальної інформації, методи аналізу тексту. Контент-аналіз, контент-моніторинг. Класифікація спостережень. Психодіагностика. Метод опитування. Класифікація опитування. Добір респондентів. Класифікація запитань. Структура анкети. Валідність результатів.

Тема лекційного заняття 3. МНОЖИНА МЕТОДОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ.

Емпіризм і методологія індуктивізму Перший та другий логічний позитивізм, або логічний емпіризм. Критерій верифікації як спроба вирішення проблеми демаркації в програмі логічного емпіризму.

Критичний раціоналізм К. Попера. Методологія фальсифікаціонізму.

Історична школа у філософії науки. «Історичний поворот», означений роботами Т. Куна, І. Лакатоша, П. Фейерабенда та Ст. Тулміна у філософії науки ХХ століття. «Структура наукових революцій» Т. Куна. Поняття парадигми: парадигма як досягнення та парадигма як набір спільних цінностей. Поняття «наукова спільнота» та роль наукової спільноти для функціонування науки Методологія науково-дослідницьких програм» І. Лакатоша. Методологічний анархізм П. Фейерабенда. Проблема несумірності.

Раціональність: критика догматичної раціональності (Л. Лаудан та Г. Патнем). Реалізм в сучасній філософії науки (Г. Патнем).

Методологічне значення герменевтики та феноменології для здійснення досліджень в гуманітарних науках.

Тема лекційного заняття 4. МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ТА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕНЬ, СТРУКТУРА ЕМПІРИЧНОГО ТА ТЕОРЕТИЧНОГО ЗНАННЯ.

Загальнонаукові та спеціальні, емпіричні та теоретичні, кількісні та якісні методи.

Популярні методологічні моделі: гіпотетико-дедуктивна та емпірична індуктивна. Факт, гіпотеза і теорія. Абдукція і висновок до найкращого пояснення. Методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації.

Абстрактні об'єкти теорії, процедури їхньої побудови (ідеалізація, конструювання). Системна організація абстрактних об'єктів (теоретична схема) і математичний апарат. Роль фундаментальної і спеціальних теоретичних схем у дедуктивному розгортанні теорії. Емпіричні схеми як необхідний посередник між теоретичною схемою і дослідом. Створення експериментальної ситуації: об'єкти оперування та об'єкти дослідження. Експеримент і спостереження. Процедури переходу від даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів.

Тема лекційного заняття 5. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НЕЛЕНІЙНОЇ НАУКИ.

Сучасна глобальна наукова революція як становлення постнекласичної науки. Складні людиновимірні системи як об'єкти дослідження постнекласичної науки.

Роль комп'ютерної революції у розвитку нелінійного природознавства.

Зміна засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу від незмінності до глобального еволюціонізму. Єдність багатоманітності у світі як генетична єдність. Самоорганізація світу і самоорганізація в світі. Структурна організація матерії в світі як результат його самоорганізації.

Синергетика як загальнонаукова дослідницька програма вивчення процесів самоорганізації. (Г. Хакен). Складність, темпоральність, цілісність – риси нового світобачення (за І. Пригожиним).

Динамічний хаос як єдність порядку і безладу. Конструктивна роль хаосу у становленні багатоманітності складних систем. Фрактальна геометрія як геометрія динамічного хаосу. Принципова складність фракталів.

Застосування нових математичних методів і зміна ідеалів і норм пізнавальної діяльності. Переоцінка ролі фундаментальних теорій у нелінійному природознавстві.

Специфіка нелінійної методології трансдисциплінарних та міждисциплінарних досліджень та зближення природничих та гуманітарних наук

Теми лекційного заняття 6 ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Класифікація науки, взаємозв'язок між трьома розділами наукового знання: природознавством, суспільними (соціальними) науками і філософією. Організація наукової діяльності в Україні та в вищих навчальних закладах. Наукові школи, їх головні ознаки. Наукові комунікації. Наукова-дослідницька діяльність.

Тема лекційного заняття 7 ПСИХОЛОГІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Принципи наукової роботи: творчий підхід, мислення, плановість, динамічність, колективність, самоорганізація, економічність, критичність і самокритичність, робота над собою, діловитість, енергійність, практичність. Їх визначення та сутність. Елементи самоорганізації та їх розкриття: організація робочого місця; додержання дисципліни праці; послідовність у накопиченні знань протягом творчого життя; систематичність у дотриманні єдиної методики і технології при виконанні одноразової роботи. Поняття про самореалізацію. Основні якості, що відповідають статусу науковця.

Змістовий модуль 2.

ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема лекційного заняття 8. СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Наука як соціальний інститут. Правове регулювання наукової і науково-технічної діяльності (на основі Закону України від 26.11.2015), зміни в законодавчому регулюванні відносин, пов'язаних з науковою і науково-технічною діяльністю, та створення умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення розвитку усіх сфер суспільного життя. Визначення наукової діяльності як інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на одержання нових знань. Визначення термінів «науково-технічна діяльність», «науково-педагогічна діяльність», «науково-організаційна діяльність», «фундаментальні та прикладні наукові дослідження». Розрізнення статусів вченого, молодого вченого, наукового працівника, науково-педагогічного працівника. Визначення наукової роботи як дослідження з метою одержання наукового результату, а наукового результату - як нового знання, одержаного в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксованого на носіях наукової інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття тощо.

Принципи організації науки в Україні та інших країнах світу. Академічна, галузева наука, наука у ВНЗ. Система наукових ступенів і звань в Україні та інших країнах світу.

Основні наукові заклади України профільного спрямування.

Права та обов'язки вчених як основних суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності та наукових працівників. Організація керівних органів наукових установ. Роль вчених (наукових, науково-технічних, технічних) рад наукових установ у керівництві науковими установами. Спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій за відповідними спеціальностями у порядку, передбаченому законодавством України, при наукових установах для здобуття наукового ступеня доктора філософії і доктора наук. Основні форми підготовки наукових кадрів: аспірантура та докторантура. Громадські наукові організації.

Правила здобуття вчених звань старшого дослідника, доцента і професора.

Перехід регулювання отримання наукових ступенів від Атестаційної колегії Міністерства освіти та науки України до Національного агентства забезпечення якості вищої освіти.

Тема лекційного заняття 9. СТРУКТУРА ТА ЛОГІКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Основи наукової організації дослідного процесу. Основні принципи організації науково-дослідного процесу в природничих та гуманітарних науках.

Вибір та формулювання проблеми дослідження. Етапи наукового дослідження. Проблеми і задачі в навчанні і науці. Сучасні підходи до організації дослідницької роботи. Ознаки наукової проблемної ситуації. Соціальне замовлення, потреби виробництва як чинники виникнення проблем в науці. Міжнародні та українські система грантової підтримки наукових досліджень.

Формулювання проблем та визначення напрямку дослідження. Специфіка об'єктів дослідження суспільних наук.

Експериментальна база та обробка емпіричних даних. Проблема інтерпретації даних. Створення концепції. Методи, прийоми, стратегії та правила аргументації; вимоги до аргументів.

Презентація результатів дослідження: формулювання актуальності, мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження та висновків.

Тема лекційного заняття 10. БАЗОВА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

Актуалізація проблеми й формулювання теми наукового дослідження. Вихідні ідеї та робочі гіпотези. Аналіз стану розробки теми.

Пошук наукової інформації. Джерела вторинної наукової інформації. Методи опрацювання інформації. Організація роботи з науковою літературою. Прийоми швидкого конспектування. Техніки швидкочитання. Форми обміну науковою інформацією. Методи пошуку та збору наукової інформації. Раціональні прийоми роботи з науковою інформацією. Аналіз та інтерпретація інформації.

Послідовність проведення теоретичних та експериментальних досліджень. Програма наукового дослідження та її розробка. Методологічна частина програми наукового дослідження. Методична частина програми наукового дослідження. Аналіз даних. Попередня обробка результатів.

Форми впровадження результатів наукового дослідження. Форми звітності при науковому дослідженні. Представлення наукових результатів.

Ефективність науково-дослідної роботи: економічна, науково-технічна, соціальна. Вимоги до результатів дослідження: репрезентативність, адитивність, однозначність, зі ставність, контрольованість. Види економічної ефективності: попередня, очікувана, фактична. Індекси цитування як спосіб оцінки наукової роботи, науково метричні бази даних, науково метричні видання.

Тема лекційного заняття 11. КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ: ПІДГОТОВКА, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ.

Магістерська робота, докторські дисертації. Загальна схема підготовки дисертаційного дослідження. Вибір і затвердження теми. План роботи. Вимоги до змісту та до оформлення. Порядок захисту.

Структура дослідження. Обґрунтування актуальності. Визначення теоретичних, емпіричних і практичних завдань дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження, підходи до їх розуміння. Вивчення теоретичного та практичного стану проблеми. Формування та перевірка робочих гіпотез дослідження. Розробка концептуальних положень та апарату дослідження (мета, завдання, об'єкти, засоби).

Методика підготовки й оформлення публікацій. Наукова публікація як представлення результатів наукового дослідження. Монографія, стаття, тези. Структура наукової публікації. Техніка написання тексту. Анотація. Список літератури.

Тема лекційного заняття 12. НАУКОВА ТА МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА, ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття наукової та методологічної культури. Сучасні умови формування наукової культури. Проблема підвищення ефективності наукової діяльності та різноманіття підходів до її розв'язання. Рефлексія над власним дослідницьким досвідом як засіб підвищення ефективності наукової діяльності.

Академічна чесність. Недопущення плагіату.

Загальні вимоги до наукової роботи. Форми відображення результатів наукового дослідження. Тези доповіді (виступу) на конференції: види, обсяг, особливості подачі матеріалу. Вимоги до написання статті. Подача наукової роботи у вигляді реферату. Монографії: колективні та індивідуальні. Збірки наукових праць. Написання рецензії на наукову працю.

Представлення результатів наукової роботи. Захист магістерської дисертації. Підготовка і проведення виступу на конференції. Наочність під час виступу: демонстрація презентацій, використання можливостей мультимедіа, відео та аудіо записи. Відповіді на запитання під час виступу. Участь у науковій дискусії, наукові дебати. Стендова доповідь.

Теми лекційного заняття 13. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Наукові колективи та наукові школи, та їх роль у розвитку науки. Організація роботи в науковому колективі. Основні принципи управління науковим колективом. Особливості управління конфліктами у науковому колективі. Наукова організація та гігієна розумової праці. Моральна відповідальність вченого.

Теми лекційного заняття 14 ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ

Поняття про методологію психологічного дослідження. Рівні методологічного пізнання : філософський, загальнонауковий технологічний, конкретно науковий у психологічних дослідженнях. Підсистеми методології наукових досліджень. Основні групи методів психологічної діагностики та їх характеристика.

Тема лекційного заняття 15 ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

Керівництво курсовою (дипломною) роботою, рецензування та захист. Магістерська (дипломна) робота як кваліфікаційне дослідження. Оформлення документів на магістерську дипломну роботу. Етапи написання. Структура кваліфікаційної роботи, послідовність її виконання. Оформлення у відповідності до вимог Державного стандарту. Підготовка до захисту дипломної роботи, повідомлення про основні результати наукового дослідження. Характерні недоліки при виконанні дипломної роботи. Методичні та методологічні підходи до виконання наукової роботи.

Послідовність виконання. , робота з текстом, оформлення роботи, зокрема списку літературних посилань.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин														
	денна форма							Заочна форма							
	тиж- день	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ															
Тема 1. НАУКА ЯК ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ.	1	8	1	1			6		1	1				7	
Тема 2. МЕТОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ	2	8	1	1			6								7
Тема 3. МНОЖИНА МЕТОДОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ.	3	8	1	1			6								7
Тема 4. МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ТА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕНЬ, СТРУКТУРА ЕМПІРИЧНОГО ТА ТЕОРЕТИЧНОГО ЗНАННЯ.	4	8	1	1			6								7
Тема 5. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НЕЛЕНІЙНОЇ НАУКИ.	5	8	1	1			6								7
Тема 6. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	6	8	1	1			6								7
Тема 7. ПСИХОЛОГІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ	7	8	1	1			6								7
Разом за змістовим модулем 1		56	7	7			42		4	2				49	
Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ															
Тема 8. СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	8	1	1	1			6		1	1				7	
Тема 9. СТРУКТУРА ТА ЛОГІКА НАУКОВИХ	9	1	1	1			6								7

ДОСЛІДЖЕНЬ.													
Тема 10. БАЗОВА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.	10	1	1	1			6						7
Тема 11. КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ: ПІДГОТОВКА, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ	11	1	1	1			6		1				7
Тема 12. НАУКОВА ТА МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА, ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	12	1	1	1			6		1				7
Тема 13. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	13	1	1	1			6		1				8
Тема 14. ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПСИХОЛОГІЇ	14	1	1	1			6		1				8
Тема 15. ОСНОВИ НАУКОВО- ДОСЛІДНИЦЬНОЇ РОБОТИ	15	1	1	1			6						8
Разом за змістовим модулем 2	64		8	8			48		4	2			59
Усього годин	120		15	15			90		8	4			108

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення мети, завдань, предмета, об'єкта наукового дослідження	1
2	Формулювання наукової новизни та практичного значення результатів наукового дослідження	1
3	Робота з інформаційними ресурсами	1
4	Організація процесу наукового дослідження	1
5	Соціально-психологічне визначення науки та методів дослідження	1
6	Методологія наукового дослідження	1
7	Психологія та технологія наукової роботи	1

8	Теоретична основа наукових досліджень	1
9	Практична основа наукових досліджень	1
10	Логіка наукового дослідження	1
11	Організація самостійної роботи студентів	1
12	Інформаційне забезпечення наукових досліджень та правова сутність інтелектуальної власності	1
13	Науково – дослідницька робота студентів.	1
14	Основи наукових досліджень у психології	1
15	Анотований виклад курсу «методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності». Підготовка до іспиту	1
	Всього годин	15

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

<i>Екзаменаційні запитання</i>
1. Сутність поняття «Організація наукових досліджень».
2. Що таке попередня експертиза наукової роботи?
<i>Тестові завдання різних типів</i>

1. Соціометрія (з лат. суспільство, вимірюю) це –
- а) метод соціальної психології (запропонований Дж. Морено), що дозволяє виразити кількісно графічно, структуру міжособистісних відносин у групі, виходячи з числа і характеру взаємних виборів її членів по визначеному соціометричному критерію.
- б) наочне графічне чи схематичне зображення емоційної сторони міжособистісних відносин у групі; виміри проводяться за допомогою соціометричної техніки;

- в) один з найбільш часто використовуваних статистичних показників, що характеризують центральну тенденцію у вибірці даних. Її обчислюють, розділивши суму всіх значень даних на число цих даних;
- г) правильна відповідь відсутня.

2. Таблиця (з лат. дошка, таблиця) це -

- а) один зі способів представлення даних;
- б) категорія, що позначає єдиний внутрішній визначальний зв'язок для групи явищ, що слугить основою їх існування.;
- в) словник мови з повною значеннєвою інформацією; повний систематизований набір термінів у будь-якій області знання;
- г) процес складання тез змісту різних літературних джерел на етапі збору інформації з досліджуваної проблематики.

3. Теоретична значимість дослідження це -

- а) методологічна характеристика дослідження: значення отриманих результатів для науки;
- б) являє собою деякий чіткий фіксований зв'язок елементів, припускає визначену структуру, що відбиває внутрішні, істотні відносини реальності;
- в) вища форма наукового мислення, система понять, категорій, законів, що відбивають істотні властивості, зв'язки і відносини предметів дійсності.

4. Узагальнення це -

- а) логічний процес переходу від одиничного до загального, від менш загального до більш загального, а також результат цього процесу: узагальнене поняття, судження, закон науки, теорія;
- б) розумова операція, що складається в одержанні нового висновку з декількох суджень;
- в) функція організованих систем, що забезпечує збереження їх структури, підтримка режиму діяльності, реалізацію програми і мети діяльності;
- г) середовище, у якій перебувають і без яких не можуть існувати предмети, явища; те, від чого залежить інше.

5. Актуальність дослідження (від лат. actualis - діяльний, дійсний, важливий, істотний для дійсного часу) це -

- а) методологічна характеристика дослідження, тобто обґрунтування актуальності припускає відповідь на питання: чому дану проблему потрібно в даний час вивчати?
- б) набір інструктивних дій, що визначає їхню послідовність для одержання даних чи результатів у цілому;
- в) метод дослідження, уявне чи практичне розкладання досліджуваного предмета чи явища на характерні для нього складені елементи, виділення в ньому окремих сторін, вивчення кожного елемента чи сторони явища окремо як частини одного цілого;

г) теоретичний метод дослідження, сукупність гносеологічних операцій з науковими поняттями, у яких відбиваються явища, що виступають предметом дослідження.

6. Анкета (від фр. *enquete* - буквально: розслідування) це -

а) зв'язана єдиним дослідницьким задумом система питань; опитувальний лист, самостійно заповнюваний опитуваним по зазначеним у ньому правилам.

б) метод одержання інформації, заснований на опитуванні людей для одержання зведень про фактичне положення речей (наприклад, думок різних груп учнів і вчителів про різні сторони навчально-виховного процесу, методи навчання).

в) раціональний спосіб переконання, що спирається на ретельне обґрунтування й оцінку доводів у захист визначеної тези; сукупність аргументів на користь чого-небудь.

г) особлива знакова система, що включає термінологічного, кліше і вираження, характерні для мови науки, структурні схеми побудови визначених наукових жанрів, системи формул, умовних позначок і Т.Д.

7. Вивчення документів (від лат *documentum* - доказ, свідчення) це -

а) метод одержання первинної інформації на ранніх стадіях дослідження для попереднього знайомства з об'єктом;

б) процедура, за допомогою якої об'єкти дослідження, розглянуті як носії визначених відносин між ними, відображаються в деякій математичній системі з відповідними відносинами між елементами цієї системи;

в) властивість інформації, що встановлює ступінь відповідності істині;

г) вид спостереження, при якому наблюдаючий включений у труп, а її члени не знають, що служать об'єктом спостереження.

8. Висновки це -

а) стиснутий узагальнений виклад самих істотних, з погляду автора, результату, отриманих у результаті дослідження.

б) частина всієї досліджуваної (генеральної) сукупності, що виступає як безпосередній об'єкт вивчення за розробленою методикою чи програмою добору.

в) метод дослідження, спрямований на аналіз вже існуючих (раніше добутих в інших дослідженнях) даних відповідно до нових задач.

г) етап дослідження; який припускає використання операцій порівняння, узагальнення та ін.

9. Глосарій (від лат. *glossarium* це - словник перекладів чи тлумачень слів і виразів) це -

а) тлумачний словник термінів чи виразів до якого-небудь тексту.

- б) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті. У більшості випадків має тематичний заголовок, якій передує родовому найменуванню "глава" і її номер;
- в) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- г) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем.

10. Гіпотеза дослідження (від грец. hypothesis - підстава, припущення) це-

- а) методологічна характеристика дослідження, наукове припущення, висунуте для пояснення якого-небудь явища і потребує перевірки на досвіді і теоретичному обґрунтуванні для того, щоб стати достовірним науковим знанням;
- б) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- в) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем;
- г) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті.

8. Методи навчання

Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, роз'яснення, вправа, самостійна робота, практична робота, самостійна робота з книгою, демонстрація, ілюстрація, диспут, мозкова атака, метод проблемного викладу, дискусія. Інтерактивні методи навчання: ділові, рольові ігри, кейс-метод, тренінгові вправи, мозковий штурм та інші.

9. Форми контролю

Індивідуальна і фронтальна перевірка знань, підсумковий контроль, (іспит).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7

Табл.1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - B загальному	74-81

		правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R** дис (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R_{НР}** (до 70 балів): **R** дис = **R_{НР}** + **R** ат.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма
2. Силабус
3. Державні стандарти, навчальні плани, підручники і навчальні посібники. Текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів освіти

12. Рекомендована література

Базова

1. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
2. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К., 2008. <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
3. Кримський С. Б. Запити філософських смислів / С. Б. Кримський; Під сигнатурою Софії. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718 с. – С. 444 – 717.
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – К. : Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – К.: Верховна Рада України. –

Режим

доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55843

6. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 р. № 1060-ХІІ [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – К. : Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
7. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсеєв. – 3-е вид., перероб. і допов. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 240 с.
8. Коровайченко Ю. М. Alma mater, або як стати справжнім студентом: (інформація для абітурієнтів, студентів, батьків, викладачів) / Ю. М. Коровайченко. – К. : "ВМУРол", 2003. – 115 с. – (Путівник в країну «Студентство»).
9. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. пос. – К.: Кондор, 2009. – 206 с.
- 10.Крючин А.А., Нечипорук О.Ю., Савенков С.М. Методичний посібник до виконання кваліфікаційних робіт для студентів радіофізичного факультету. Київ.
- 11.Лудченко А. А. и др. Основы научных исследований: учеб. пособие / А.А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак; под ред. А. А. Лудченко. – К. : Т-во "Знання", 2000. – 114 с.
- 12.Мороз І. В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення та захисту / І. В. Мороз. – К., 1997. – 56 с.
- 13.Находкін М.Г., Науковець А.Г., Рябченко С.М. «Тим, хто торує свій шлях в науку», ВПЦ „Київський університет”, 2008
- 14.Крючин А.А., Нечипорук О.Ю., Савенков С.М. Методичний посібник до виконання кваліфікаційних робіт для студентів радіофізичного факультету. Київ. РВЦ „Київський університет”. 1998

Допоміжна

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. / О. В. Колесников. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
2. Колінгвуд Р.Дж. Ідея історії./Робин Джеральд Колінгвуд [перекл. з англ. О.Мокровецького] – К.: Основа, 1996 – 685с.
3. Абрамов В. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі): навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В. Абрамов, В. Арутюнов. – К. : КНЕУ, 2005. – 178 с.
4. Білуха, М. Т. Основи наукових досліджень: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М. Т. Білуха. – К. : Вища шк., 1997. – 271 с.